

Revidering av Reglemente för Färdtjänst och Riksfärdtjänst Dalarna

De punkter som föreslås utgå ur de nya riktlinjerna är följande:

Omsorgsresor

I avtalet om finansiering av särskild kollektivtrafik i Dalarnas län RD 2016/147 som antagits av Direktionen 2016-11-23 och sedan av samtliga kommuner i Dalarna, framkommer följande; *"För omsorgsresor, resor till och från korttidsboende och kommunresor ansvarar varje kommun själv för vad gäller handläggning, hantering och finansiering."* Detta avtal gäller från och med 2017-01-01 och innebär att alla Dalarnas kommuner numer själva hanterar omsorgsresor.

Det är inte längre ett ansvar för Region Dalarna.

Arbets- och utbildningsresor

Av lagen samt förarbeten framkommer att kommunen ansvarar för att färdtjänst av god kvalitet anordnas inom kommunen samt att resor som kan anses vara väsentliga för tillståndshavaren inte får begränsas till antalet. Detta är inte något bekymmer i Dalarna då tillståndshavarna beviljas fritt antal färdtjänstresor.

En reducerad egenavgift är en förmån som går utöver vad lagstiftningen kräver, ett antal kommuner har därför valt att ta bort arbetsresor. Det betyder att alla färdtjänstresor har samma egenavgift, oavsett syftet med resan.

Äldre personer som är berättigade till riksfärdtjänst beviljas automatiskt bil alternativt specialfordon

Efter direktionsbeslut 2015-11-04 antogs en åtgärdsplan för att korta ner de långa väntetider som förelåg 2014 och 2015. Då detta direktionsbeslut inte förkortat handläggningstiderna vad gäller utredningar för riksfärdtjänst finns det anledning att ta bort tillägget och återgår till lagstiftningen och inte tar generösare beslut när det gäller färd sättet för äldre.

Sällskapsdjur

Färdtjänst är persontransport och den enda lagliga skyldighet som den Regionala kollektivtrafikmyndigheten ha gentemot sina invånare är att erbjuda färdtjänst av god qualité.

I Dalarna används specialfordon som standard vid färdtjänstresor. Detta innebär att det inte är trafiksäkert att medföra djur under dessa resor, då det är svårt att förankra en transportbur för djur i ett specialfordon. Till skillnad från service-, ledar- och assistanshundar, räknas inte sällskapsdjur som ett hjälpmedel. Då en färdtjänstberättigad person, som är beviljad att ta med service-, ledar- och assistanshundar i sin legitimering, bokar sin resa får denna automatiskt en liten bil för att djuret ska kunna färdas trafiksäkert. När en färdtjänstberättigad person bokar en resa med sällskapsdjur läggs detta istället in som en vanlig bokning och resan sker då i de flesta fall i ett specialfordon. Resan samplaneras även med andra resenärer vilket innebär att passagerare med sällskapsdjur kan komma att samåka med passagerare som har förflyttningshjälpmedel. Detta innebär att det inte på ett trafiksäkert sätt går att ta med sig ett sällskapsdjur utan att även för dessa resenärer erbjuda liten bil och undantag från samplanerat resande med personer som medför förflyttningshjälpmedel, vilket i sin tur höjer kostnaderna för resandet.

Även under riksfärdtjänstresor föreslås att sällskapsdjur inte får medföras vid resa med personbil eller specialfordon. Vid resa med allmänna kommunikationer kan sällskapsdjur medfölja enligt de regler som gäller hos respektive trafikföretag.

Stopp under resa

Det försvårar samplaneringen av resor vilket ökar kostnaderna. Färdtjänstresor föreslås därför ske till beställt resmål och inte via annan adress.

Egenavgifter

Om egenavgifterna tas bort ur reglementet blir det enklare att förändra dessa utan att hela regelverket behöver ses över och ändras.

Liggande transport

I nyligen utkommen vägledande dom från kammarrätten (KamR Sundsvall 2018-10-25, mål nr. 2131-18) framkommer att liggande transport inte är något som behöver erbjudas i färdtjänst.

De punkter som föreslås ändras eller förtydligas i de nya riktlinjerna är följande:

Färdsätt:

Val av transportform i färdtjänstlegitimeringen bör utredas och bedömas av kollektivtrafikmyndigheten. Detta eftersom val av fordon påverkar kostnaden av resorna samt även servicen då det är begränsad tillgång på vissa fordonstyper, i dagsläget personbilar. Prövningen ska göras utifrån gällande lagstiftning. Ett viktigt tillägg är dock att någon vidare prövning inte behövs för att få tillgång till den vanligaste fordonstypen som i dagsläget är specialfordon.

Förslag till tillägg:

"Legitimering av färdsätt ska utredas och bedömas utifrån funktionsnedsättningens art och sökandens hjälpbehov. Den vanligaste fordonstypen i transportörsavtalet för särskild kollektivtrafik får dock legitimeras utan vidare prövning."

Förenklat förfarande vid färdtjänstansökan vid specificerad ålder

Efter direktionsbeslut 2015-11-04 antogs en åtgärdsplan för att korta ner de långa väntetider som förelåg 2014 och 2015. Direktionsbeslutet lydde enligt följande; "I syfte att förkorta handläggningstiderna för samtliga i Dalarna som ansöker om ett färdtjänsttillstånd; Godtar Direktionen ett förenklat förfarande i utredningsarbetet för de som ansöker om färdtjänsttillstånd där funktionshindret bedöms bero på svaghet på grund av hög ålder." Ett beslut bör tas om direktionens beslut ska kvarstå och införlivas i reglementet som en generell föreskrift eller tas bort.

Om det förenklade förfaringssätt avseende utredningsarbetet ska införlivas i reglementet finns ett behov av att förtydliga och specificera kriterierna för vilken målgrupp m.m. detta förenklade handlägningsförfarande ska gälla.

Förslag till tillägg; *"Personer som fyllt 85 år omfattas av förenklad handläggning. Sökanden ska i en skriftlig ansökan uppge hälsotillstånd eller funktionsnedsättning som medför svårigheter att förflytta sig eller använda sig av allmänna kommunikationer, samt att nedsatt eller avsaknad av förmågan till detta är varaktig. Är kriterierna uppfyllda görs ingen vidare prövning av handläggare, utan tillstånd till färdtjänst medges. Färdtjänsttillstånd för personer över 85 år inkluderar särskild service och ledsagning, om detta söks, och gäller tillsvidare."*

Trappklättrare/bärhjälp:

Region Dalarna har valt att ha ett generösare reglemente än vad lagen kräver och erbjuder trappklättrare till de färdtjänstberättigade personer som anser sig vara i behov av detta. Det görs i dagsläget ingen särskild utredning och ingen begränsning finns i hur länge personen kan använda sig av tjänsten, inte heller i var eller hur den kan användas. I det nuvarande reglementet ligger trappklättrare under "särskild service", vilket innebär att alla färdtjänstpersoner som får särskild service inlagd i sin legitimering automatiskt även har rätt till bärhjälp i form av trappklättrare.

Tjänsten trappklättrare innebär även en begränsning i sig då en trappklättrare inte kan användas i alla slags trappor, till exempel kan den inte användas i utomhustrappor på vintern eller i sneda innertrappor. Därför föreslås att trappklättrare/bärhjälp tas bort från "särskild service" och istället erbjud som en individuell service som kan erhållas efter särskild prövning.

Förslag till tillägg; *"Tillstånd för bärhjälp (trappklättrare) av den färdtjänstberättigade i anslutning till färdtjänstresan kan ges efter särskild prövning och under förutsättning att transportören kan utföra insatsen. Bärhjälp kan beviljas på hemadressen under en period av 6 månader i avvaktan på bostadsanpassning eller byte av bostad. Bärhjälp ska meddelas i samband med beställning av resan."*

Funktionsnedsättningens varaktighet färdtjänst

I det nuvarande reglementet skrivs endast att för att beviljas färdtjänst krävs att funktionsnedsättningen inte bara är tillfällig. Utgångspunkten för vad som anses vara inte bara tillfälligt är den tolkning som görs i rättspraxis, där det framkommer att funktionsnedsättningen skall vara bestående eller ha en varaktighet på 3 månader eller längre för att inte räknas som tillfälligt.

Förslag till tillägg; *"Enligt lagstiftningen bedöms en person vars funktionsnedsättning som inte bara är tillfälligt ha rätt till färdtjänst. Utgångspunkten för handläggningen är den tolkning som görs i rättspraxis, där det framkommer att funktionsnedsättningen skall vara bestående eller ha en varaktighet på 3 månader eller längre för att inte räknas som tillfälligt."*

Funktionsnedsättningens varaktighet riksfärdtjänst

Enligt Riksfärdtjänstlagen kan den som på grund av en stor och varaktig funktionsnedsättning beviljas tillstånd för riksfärdtjänst. Det framkommer inte vidare vad en stor och varaktig funktionsnedsättning innebär. Inte heller i rättspraxis finns det någon tolkning av detta. Den enda vägledning vi kan finna är i HAKO-utredningen (HAKO = handikappanpassad kollektivtrafik) från 1975, där det framkom att även med en långtgående anpassning av den allmänna kollektivtrafiken, skulle en mindre grupp människor med omfattande funktionsnedsättningar (cirka 20 000 personer enligt utredningen) inte kunna resa med kollektivtrafiken. Det är alltså endast en mindre andel personer som är tilltänka för riksfärdtjänst då merparten resenärer skall utifrån en anpassad kollektivtrafik kunna resa med allmänna kommunikationer på egen hand. Detta innebär att den allmänna kollektivtrafiken, primärt och så långt som det är möjligt, skall användas innan eventuell ersättning i form av riksfärdtjänst bifalles, varför kriterierna i riksfärdtjänstlagstiftningen är av lagstiftaren högt ställda.

Förslag till tillägg; *"Riksfärdtjänst är avsedd för personer vars funktionsnedsättning är varaktig. För att betraktas som varaktigt skall funktionshindret förväntas bestå i minst 12 månader."*

Färdtjänst vintertid

Färdtjänst kan ges för enbart vintersäsongen. I nuvarande reglemente framkommer inte mellan vilka datum som vintersäsongen gäller.

Förslag till tillägg; *"Tillstånd kan ges för enbart vintersäsong.
Vintersäsong gäller under perioden 1 oktober till 30 april."*

Ledsagare för barn under 7 år

I nuvarande reglemente finns två olika skrivelser angående vad gäller ledsagare vid färdtjänstresor för barn under 7 år. På ett ställe står det skrivet att barn under 7 år inte får företa färdtjänstresa på egen hand och på ett annat att barn under 7 år inte bör genomföra färdtjänstresa på egen hand.

Förslag till tillägg; *"Barn under 7 år med tillstånd för färdtjänst måste av säkerhetsskäl alltid resa med ledsagare i färdtjänsten, tillståndet ska därför regelmässigt även gälla för en ledsagare. För bilstol/bilkudde ansvarar vårdnadshavare."*

Barn som medresenärer

I nuvarande reglemente specificeras inte att barn som åker med också räknas som medresenärer, därför föreslås ett förtydligande på denna punkt.

Förslag till tillägg; *"Om särskilda skäl föreligger kan dispens medges för att ta med sig maximalt 3 egna barn under 16 år som medresenärer."*

Maximalt antal passagerare

I nuvarande reglemente är det otydligt hur många individer en färdtjänstberättigad maximalt egentligen får ta med sig vid en färdtjänstresa.

Förslag till tillägg; *"Färdtjänstberättigad, eventuell ledsagare samt antalet medresenärer får sammantaget uppta maximalt 4 platser i fordonet."*

Antalet resor i annan kommun

En färdtjänstberättigad person har enligt nuvarande reglemente möjlighet att genomföra 20 enkelresor under en tvåmånadersperiod. Resor i kommuner utanför den egna folkbokföringskommunen är något som går utöver lagstiftningens krav och behöver inte erbjudas.

Förslag till tillägg; *"Antalet resor är begränsade till 50 enkelresor per kalenderår."*

Resor i andra kommuner utanför Dalarna som inte erbjuder RIAK

Region Dalarna har avtal med Riksfärdtjänsten i Sverige AB som erbjuder så kallade RIAK (resa i annan kommun) biljetter. I de kommuner som inte har avtal med Riksfärdtjänsten i Sverige AB går dessa RIAK biljetter inte att använda. Färdtjänsthandläggare har då fått ringa runt till aktuella kommuner för att eventuellt kunna lägga in den färdtjänstberättigade tillfälligt i vistelsekommunens färdtjänstlegitimeringssystem, vilket är tidskrävande och i slutänden inte kostnadseffektivt.

Förslag till tillägg; *"I de kommuner där avtal saknas med beställningsmottagare bokar färdtjänstberättigad själv sin resa med lämplig transportör. Färdtjänstberättigad betalar hela taxameterbeloppet och får ersättning med avdrag för egenavgift, efter att ha skickat in kvitto på resa till Kollektivtrafikförvaltningen färdtjänst."*

Bärhjälp/trappklättrare vid resa i kommun utanför Dalarnas färdtjänstområde och vid riksfärdtjänstresa:

- Bärhjälp eller trappklättrare är inget som tidigare har erbjudits vid resa i annan kommun utanför Dalarna, det föreslås därför att detta framkommer i de nya riktlinjerna.
- **Förslag till ändring;** *"Bärhjälp och trappklättrare erbjuds inte vid resa i kommun i annat län. Om transportören tillhandahåller tjänsten kan resenären själv beställa och köpa tjänsten. Transportörens avgift gäller."*
- *"Bärhjälp och trappklättrare erbjuds inte i riksfärdtjänst. Om transportören tillhandahåller tjänsten kan resenären själv beställa och köpa tjänsten. Transportörens avgift gäller."*

Nattrafik

I nuvarande reglemente framkommer att färdtjänstresor kan genomföras dygnet runt. Färdtjänst ska jämföras med allmänna kommunikationer och det föreslås därför att även tiderna när färdtjänst kan användas anpassas efter allmänna kommunikationer.

Förslag till ändring; *"Resor kan genomföras alla dagar från klockan 05:00 till 23:00 med de begränsningar som framgår av tillståndsgivningen."*

Färdtjänstområde

Lagtexten uttrycker att färdtjänst av god kvalité ska anordnas för kommuninvånarna inom kommunen. Lagen specificerar alltså att trafikhuvudmannens endast är skyldig att anordna färdtjänst inom den egna kommunen.

Förslag till ändring; *"Den som beviljats tillstånd för färdtjänst har möjlighet att genomföra resor i hela Dalarnas län."*

Punkter som föreslås läggas till i de nya riktlinjerna är följande

Ledsagare i retur vid riksfärdtjänstresa: För att underlätta för den riksfärdtjänstberättigade att anordna en ledsagare har Region Dalarna erbjudit att betala ledsagarens returresa. Denna tjänst har tillämpats men har inte varit inskriven i reglementet.

Förslag till tillägg; *"Om ledsagare är i behov av returresa efter att ha bistått en riksfärdtjänstberättigad resenär till resmålet, erbjuds detta i form av allmänna kommunikationer. Detsamma gäller för ledsagare som reser till annan ort för att möta upp riksfärdtjänstberättigad som beviljats ledsagare på hemresan."*

Tidplan

Två samråd har genomförts, svar på remiss har inkommit ifrån kommuner och intresseorganisationer. Det som kvarstår i processen:

- 25 April Presentation av remiss Reglemente inför RPR samt FRID
- 3 maj Remissen ska upp i beredning inför Kollektivtrafiknämnden
- 17 Maj Remissen ska upp för beslut i Kollektivtrafiknämnden